

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรวิชาการงานและอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP เพื่อประเมินหลักสูตรวิชาการงานและอาชีพ ในด้านสภาพบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตของหลักสูตรวิชาการงานและอาชีพ โดยการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม

5.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 5,436 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างมา 790 คน และได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 703 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.99 โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มการงานและอาชีพ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนขยายโอกาสที่เปิดสอนวิชาการงานและอาชีพ ในจังหวัดขอนแก่น

5.4 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและได้รับคำแนะนำและตรวจแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ชุด แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 จะกล่าวถึงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 จะเป็นการประเมินหลักสูตร 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

ตอนที่ 3 ปัญหาการใช้หลักสูตรจากคำถามปลายเปิด

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและผู้จบการศึกษา

5.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านบริบท

- 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 2) โครงสร้างของหลักสูตร
- 3) เนื้อหาสาระของหลักสูตร

ตอนที่ 2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น

- 1) สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์
- 2) สถานที่เรียน

ตอนที่ 3 ด้านกระบวนการ

- 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2) การวัดและประเมินผล

ตอนที่ 4 ด้านผลผลิต

- 1) คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา
- 2) การนำความรู้ไปใช้

ตอนที่ 5 ปัญหาของหลักสูตร จากแบบสอบถามปลายเปิดในแต่ละตอนของข้อคำถาม

ตอนที่ 1 ผลการประเมินด้านบริบท

1) จุดประสงค์ของหลักสูตร

ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเห็นว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาการงานและอาชีพมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้นในด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์และวางแผนการทำงานในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับปานกลาง ส่วนด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบธุรกิจและการตลาดผู้บริหารเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับปานกลาง ส่วนครูผู้สอนเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับน้อย

2) โครงสร้างของหลักสูตร

ผู้บริหารมีความเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรวิชาการงานและอาชีพมีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านจำนวนหน่วยการเรียนรู้รวมของรายวิชาการงานและอาชีพตลอดหลักสูตร 3 ปี จำนวนหน่วยการเรียนรู้วิชางานบ้าน การจัดการในบ้าน งานผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น โครงการงาน 1 และโครงการงาน 2 ครูผู้สอนเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก

3) เนื้อหาวิชาของหลักสูตรการงานและอาชีพ

ครูผู้สอนและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่า เนื้อหาของหลักสูตรวิชาการงานและอาชีพ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ยกเว้นในด้านการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ครูผู้สอนเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนนักเรียนเห็นว่า เนื้อหาตรงกับความสนใจของนักเรียน ท้นต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน สนุกน่าสนใจและเหมาะกับเวลาเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนที่เห็นด้วยมากคือ นักเรียนคิดว่าเนื้อหาวิชาเป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินไป เนื้อหาตรงกับความต้องการของท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตอนที่ 2 ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้น

1) สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์

ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน มีความเห็นว่าสื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมในระดับปานกลางแต่ประเภทและจำนวนสื่อการเรียนการสอนวิชาการงานอาชีพทุกรายวิชายังมีน้อย ยกเว้นวัสดุอุปกรณ์งานเกษตรเท่านั้นที่ครูผู้สอนเห็นว่ามีความจำเป็น

เหมาะสมในระดับปานกลาง ในด้านความคงทน คำอธิบายการใช้ ความหลากหลายของสื่อ การเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ ยังมีน้อย

2) สถานที่เรียน

ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่า สถานที่สำหรับเรียนหรือฝึกปฏิบัติงานอาชีพ มีความเหมาะสมน้อยโดยเฉพาะด้านการจัดหาสถานที่หรือแหล่งฝึกปฏิบัติงาน นอกสถานที่ยังมีน้อยที่สุด แต่ด้านที่มีความเหมาะสมปานกลางคือ ด้านการจัดห้องสมุดสำหรับค้นคว้าให้กับนักเรียน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินกระบวนการ

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพมีความเหมาะสมหรือปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในด้าน การประชุมปรึกษาการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การให้บุคลากรมีส่วนร่วม การจัดคาบเวลา เรียนในตารางสอนในเวลาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเวลาในหลักสูตร การจัดบุคลากรไปอบรมวิชาอาชีพ การกระตุ้นให้จัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ ผู้บริหารเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดจำหน่ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของนักเรียน การเชิญวิทยากร มาให้ความรู้ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมหรือปฏิบัติน้อย

2) การวัดและประเมินผล

ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเห็นว่าการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมหรือมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการกำหนดอัตราส่วนคะแนนระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียนในภาคปฏิบัติและภาคความรู้ 70:30 ผู้บริหารมีความเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่การปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล เช่น ครูผู้สอนไม่ได้วัดความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนสอน การใช้เครื่องมือวัดผลที่สอดคล้องกับกิจกรรมและ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเอง ครูผู้สอนได้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 4 การประเมินผลผลิต

1) คุณสมบัติของผู้จบการศึกษา

ครูผู้สอน มีความเห็นว่า นักเรียนที่จบการศึกษามีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นคุณสมบัติในด้านการทำให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ความสามารถและทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัย และคุณธรรมในการปฏิบัติงาน ผู้จบการศึกษามีคุณสมบัติอยู่ในระดับมาก

2) ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต่อการเรียนการสอนวิชาการงาน และอาชีพ

นักเรียนมีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาการงานและอาชีพอยู่ในระดับมาก ยกเว้นในด้านการให้นักเรียนได้มีโอกาเลือกเรียนวิชาการงานและอาชีพด้วยความสมัครใจ และการฝึกให้นักเรียนรู้จักการวางแผนก่อนการทำงาน นักเรียนเห็นด้วยปานกลาง

3) การนำความรู้ในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพไปใช้ของผู้จบการศึกษา

ผู้จบการศึกษาส่วนใหญ่ได้นำความรู้กลุ่มวิชาการงานที่ได้รับจากโรงเรียนไปใช้ใน ชีวิตประจำวันหรือประกอบอาชีพ ซึ่งเหตุผลที่ใช่คือจะทำเพราะชอบและถือเป็นงานอดิเรก การรับจ้างหารายได้ให้ตนเองนั้นยังมีน้อย ส่วนผู้ที่ไม่นำความรู้จากการเรียนไปใช้ เหตุผลส่วนใหญ่ คือ เป็นเพราะทำไม่ได้ ผู้จบการศึกษาส่วนใหญ่จะนำความรู้จากการเรียนในกลุ่มวิชาอาชีพ (วิชาเลือก) ไปใช้ในการประกอบอาชีพ แต่จะไม่ประกอบอาชีพส่วนตัว อาชีพที่ทำก็ไม่ได้เลือกเอง การประกอบอาชีพจะทำในลักษณะการช่วยเหลือผู้ปกครอง ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญ ของอาชีพส่วนใหญ่จะเห็นว่าอาชีพทุกอาชีพมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุกคนเห็นว่าการเรียนวิชาอาชีพมีประโยชน์และในการทำงานใด ๆ ควรมีการวางแผนก่อนเสมอ แต่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพนั้นผู้จบการศึกษายังไม่สามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปประกอบธุรกิจอย่างครบวงจรได้

ตอนที่ 5 ปัญหาของการใช้หลักสูตร

ปัญหาของการใช้หลักสูตรซึ่งรวบรวมจากแบบสอบถามปลายเปิดพบว่า สถานที่เรียน ยังไม่เหมาะสม ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ ในกลุ่มวิชาเลือกเสรีควร มีการเปิดให้เลือกเรียนอย่างกว้างขวาง และในบางจุดประสงค์นั้นคาดหวังมากเกินไป โดยเฉพาะ

จุดประสงค์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงคุณภาพการทำงาน การส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์และวางแผนการทำงานในชีวิตประจำวัน และการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบธุรกิจและการตลาด

5.7 อภิปรายผลการวิจัย

ในการประเมินผลหลักสูตรวิชาการงานและอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ในด้านสภาพบริบทปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิตและปัญหาการใช้หลักสูตรผู้วิจัยจะอภิปรายผลในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. สภาพบริบท มีการประเมิน 3 ด้านคือ จุดประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรวิชาการงานและอาชีพ

1) จุดประสงค์ของกลุ่มวิชา จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แต่ในบางจุดประสงค์ผู้บริหารและครูผู้สอนจะมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน เช่น การส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงคุณภาพการทำงาน การส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์และวางแผนการทำงานในชีวิตประจำวัน ผู้บริหารเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนเห็นว่ามีความเหมาะสมปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่ได้เป็นผู้ที่นำหลักสูตรมาใช้โดยตรง จึงแสดงความคิดเห็นตามความต้องการที่จะให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนแต่ครูผู้สอนนั้นเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรงเมื่อนำหลักสูตรมาใช้ทำให้เกิดปัญหาคือไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ครบทุกจุดประสงค์ โดยเฉพาะจุดประสงค์ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบธุรกิจและการตลาด ผู้บริหารเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนครูผู้สอนมีความเห็นว่าเหมาะสมบางข้อนั้นคาดหวังมากเกินไปไม่เหมาะสมกับนักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะครูผู้สอนไม่ได้จัดหรือไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบทุกจุดประสงค์ เพราะจากข้อคำถามที่ถามนักเรียนเกี่ยวกับการมีรายได้ระหว่างเรียนจากการเรียนในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ ซึ่งนักเรียนทุกคนตอบว่าไม่มีรายได้ระหว่างเรียนกลุ่มวิชาการงานและอาชีพและจากความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

ซึ่งแสดงว่าครูไม่ได้จัดกิจกรรมในด้านนี้ให้กับนักเรียน จึงทำให้ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของจุดประสงค์ในข้อนี้มีน้อย

2) โครงสร้างของหลักสูตรวิชาการงานและอาชีพ จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก แต่ครูผู้สอนมีความเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ซึ่งมีความเห็นไม่ตรงกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารไม่ได้เป็นผู้นำหลักสูตรมาใช้โดยตรงในการจัดการเรียนการสอนโดยตรงแต่จะใช้หลักสูตรในลักษณะการบริหารและการจัดการเกี่ยวกับหลักสูตร ฉะนั้นจึงอาจไม่รู้ถึงความเหมาะสมเท่าที่ควร ส่วนครูผู้สอนนั้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ในกลุ่มวิชาการงานช่างพื้นฐาน งานเกษตรพื้นฐานและงานอาชีพ (งานเลือกเสรี) ทั้งนี้เป็นเพราะครูที่สอนในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพจำนวนร้อยละ 38 ไม่จบทางสาขาอาชีพโดยตรงและสาเหตุที่ต้องสอนกลุ่มวิชาการงานและอาชีพก็ไม่ได้เกิดจากความสนใจและความถนัดถึงร้อยละ 47 จึงทำให้ไม่เข้าใจในโครงสร้างของหลักสูตรเท่าที่ควรและจากคำถามปลายเปิดในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนให้ข้อคิดเห็นว่าเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีน้อย แต่จุดประสงค์ของหลักสูตรนั้นคาดหวังมากเกินไป ฉะนั้นจึงเป็นไปได้ว่าเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับเวลาที่กำหนดให้ และเกี่ยวเนื่องถึงโครงสร้างของหลักสูตรที่กำหนดให้ยังไม่เหมาะสมและโดยเฉพาะในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา นั้นควรจะเน้นในด้านการจัดวิชาอาชีพให้กับนักเรียนแต่เวลาที่นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพยังมีน้อย

3) เนื้อหาวิชา จากการวิจัยพบว่าครูผู้สอนและนักเรียนเห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ มีความเหมาะสมปานกลางโดยเฉพาะในด้านความสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนทั้งครูผู้สอนและนักเรียน มีความเห็นตรงกันอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาร่วมกับข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพนั้นจะเห็นว่าในกลุ่มวิชาเลือก ส่วนใหญ่แล้วนักเรียนจะไม่ได้เลือกเรียนเอง แต่ครูจะเป็นคนเลือกให้ถึงร้อยละ 92

ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาและเวลาที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนและนักเรียนมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมปานกลางและจากแบบสอบถามปลายเปิดนักเรียนเสนอแนวความคิดว่าเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีน้อยไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอน

เนื้อหาสอดคล้องกับเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ทันต่อเหตุการณ์ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาร่วมกับแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการเปิดสอน ขึ้นอยู่กับความพร้อมของบุคลากรเป็นหลัก แต่บุคลากรที่สอนกลุ่มวิชาการงานและอาชีพบางส่วนไม่จบ สาขาวิชาชีพโดยตรงในบางครั้งจึงไม่สามารถเลือกได้ว่าควรจะเปิดสอนวิชาอาชีพในรายวิชาใดบ้าง

เพราะฉะนั้นในด้านเนื้อหาวิชาชีพโดยเฉพาะในกลุ่มวิชาเลือกโรงเรียนควรจะเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนได้อย่างเสรีตามความสนใจและความถนัดอย่างหลากหลายเพื่อสนองความต้องการของนักเรียน ระยะเวลาที่ใช้สอนควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ในกลุ่มการงานและอาชีพ

2. ปัจจัยเบื้องต้น มีการประเมิน 2 ด้านคือ

1) สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนมีความเห็นว่าสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในด้านจำนวนและประเภทของสื่อการเรียนวัสดุอุปกรณ์ อายุการใช้งานของสื่อ และคำอธิบายการใช้สื่อนั้น ครูผู้สอนและนักเรียนมีความเห็นว่ายังมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาร่วมกับแบบสอบถามปลายเปิดผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นว่า สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน

2) สถานที่เรียน ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่าสถานที่เรียนหรือฝึกปฏิบัติงานของกลุ่มวิชาการงานและอาชีพมีความเหมาะสมน้อย ยกเว้นในงานเกษตรเท่านั้น ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ที่เปิดขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นนั้นจะอยู่ในเขตชนบทและประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ จึงมีสถานที่เพียงพอและเหมาะสมในการฝึกปฏิบัติงานด้านการเกษตร โดยพิจารณาจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของนักเรียนที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่สถานที่ปฏิบัติงานอื่น ๆ จะมีความเหมาะสมในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลดา จิตวิวัฒน์พงศ์ (2531) ได้ศึกษาเรื่องโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานิสัยรักการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษา 1, 5, 12 และ กทม. พบว่า

ด้านวัสดุอุปกรณ์มีปัญหายู้ง้าง โรงฝึกงานหรือแปลงเกษตรค่อนข้างพร้อม แต่สถานที่ฝึกงานด้านอื่นยังขาดแคลน ส่วนงานวิจัยของ วริศรา ศรีสวัสดิ์ และคณะ (2535) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชางานช่างประดิษฐ์และวิชางานบ้านระดับประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 พบว่าปัญหาในการสอนคือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน

3. กระบวนการ มีการประเมิน 2 ด้าน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมหรือปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือการจัดจำหน่ายสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลงานของนักเรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนไม่จัดกิจกรรมให้ครบวงจร ซึ่งเริ่มจากการวางแผนการผลิตจนถึงการจัดจำหน่ายสินค้าซึ่งพิจารณาได้จากแบบสอบถามคือ นักเรียนไม่ได้นำความรู้จากการเรียนไปใช้ในการหารายได้แต่จะใช้ในลักษณะการช่วยเหลือผู้ปกครอง และผู้จบการศึกษาส่วนใหญ่ก็จะทำงานในลักษณะของการช่วยเหลือผู้ปกครอง เนื่องจากไม่สามารถประกอบอาชีพอย่างครบวงจรเอง โดยเริ่มต้นจากการวางแผนการผลิตจนถึงการจัดจำหน่าย การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และการส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสได้ออกไปฝึกงานภายนอกยังมีน้อยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลักขณา สมเชื้อ (2524) ได้ศึกษาปัญหาการสอนกลุ่มการทำงานและอาชีพในระดับประถมศึกษาพบว่าโรงเรียนจัดการประชาสัมพันธ์ต่อบุคคลในท้องถิ่นให้มีความเข้าใจและทัศนคติต่อการเรียนการสอนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพน้อยมาก รวมทั้งให้มีแหล่งวิทยากรและมีวิทยากรในท้องถิ่นได้น้อยที่สุด นิรมล ธรรมอันวยสุข (2531) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพคือ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สนใจ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางวิชาอาชีพการส่งนักเรียนไปฝึกงานนอกสถานที่มีปัญหาเนื่องจากเจ้าของสถานฝึกงานไม่ให้ความร่วมมือ

2) การวัดและประเมินผล ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นว่าการวัดและประเมินผลในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพมีความเหมาะสมหรือปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะในการกำหนดอัตราส่วนของคะแนนภาคปฏิบัติและภาคความรู้ 70:30 ผู้บริหารเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด แต่ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของครูผู้สอนในด้าน การวัดความรู้พื้นฐานของผู้เรียนการใช้เครื่องมือวัดผลที่สอดคล้องกับกิจกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะครูผู้สอนไม่ได้สร้างเครื่องมือ เพื่อวัดผลให้ตรงกับกิจกรรมการเรียนการสอน จึงทำให้มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลไม่เป็นที่น่าพอใจเท่าที่ควร

4. ผลผลิต มีการประเมิน 3 ด้านคือ คุณสมบัติของผู้จบการศึกษา ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ และการนำความรู้ไปใช้ของผู้จบการศึกษา

คุณสมบัติของผู้จบการศึกษา ครูผู้สอนมีความเห็นว่าผู้ที่จบการศึกษานั้น มีคุณสมบัติอยู่ในระดับปานกลาง ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรในทุกด้าน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาร่วมกับการนำความรู้ไปใช้ของผู้จบการศึกษายังไม่เป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรเท่าที่ควร อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาการงานอาชีพนั้น ยังจัดไม่ครบวงจร นักเรียนที่จบการศึกษานั้นจึงไม่สามารถประกอบธุรกิจที่เป็นของตนเองได้ และอีกปัญหาหนึ่งที่พบจากแบบสอบถามสถานภาพที่ทำให้นักเรียนที่จบการศึกษาไม่สามารถประกอบธุรกิจเองได้ อาจจะเนื่องมาจากฐานะทางครอบครัวยากจนด้วย ไม่มีเงินทุนที่จะนำมาประกอบธุรกิจได้

แต่ในด้านความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาการงานและอาชีพในงานอาชีพนั้น นักเรียนมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ปกครองที่บ้านของนักเรียนเอง

5.8 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

- 1) เนื่องจากหลักสูตรเป็นแม่บทสำคัญในการกำหนดแผนการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ โครงสร้างควรจะต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสูตรในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพที่นำมาใช้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้น ได้นำเอาหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ของกรมสามัญศึกษามาใช้โดยตรง ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมนัก เพราะสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกันในบางกลุ่มวิชา เช่น ในกลุ่มวิชาเกษตรกรรมโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสอาจจะมีสภาพของสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติงานมากกว่า แต่ในกลุ่มวิชาอื่น อาจจะมีเหมาะสมน้อยกว่า และในด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณหรือความพร้อมของบุคลากร อาจจะแตกต่างกันไป เพราะฉะนั้นจึงควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาในแต่ละโรงเรียน
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรเน้นที่การฝึกปฏิบัติและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครบวงจรเริ่มจากการวางแผนการผลิตจนถึงการจัดจำหน่าย และเปิดสอนวิชาเลือกอย่างหลากหลาย ควรให้วิทยากรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์และติดต่อประชาสัมพันธ์กับสถานประกอบการภายนอกเพื่อหาแหล่งฝึกงานภายนอกให้กับนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการประเมินหลักสูตรวิชาการงานและอาชีพกับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดอื่นต่อไป
- 2) ควรศึกษาคุณสมบัติของผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้กว้างขึ้นในคุณสมบัติด้านต่าง ๆ คือ
 - ด้านพุทธิพิสัย
 - ด้านจิตพิสัย
 - ด้านทักษะพิสัย
 - และด้านการนำความรู้ไปใช้